

Payí Poro Timotio nání xámí ean̄nariní.

Payí rína Timotio nání Poro xámí ean̄nariní. Timotio Esia píropenisfyo dáñoriní. Xano émáyí wo aiwí xináí Judayí wíriní. Poro émáyí aníminí xwiyáfayí winipaxí imóniñfpi wáí nurímeríná nioní tñí nawíní wáí ríméwiniginíri rípeajoriní (Wáí wurímeiarigfáwa 16:1-3). Poro tñí nawíní ami ami neméfisáná xwiogwf waú wo Epesasíyo níñwearí uréwapiyinje dání “Rixa wí e nání oumíní.” níwimóniríná Timotiomi “Joxí síní re níñwearí Jisasoyá slyikí imónigfáyo umenjweárixiní.” nurárimí nurí anf wí e dání pñíti níwiárimí níbíríná sekaxí uríñápi tñí xixení éwiniginíri payí rína nearí o tñíf e nání mónapinínginí.

¹ Poroní —Nioní Kiraisí Jisasoyá wáí wurímeiarinjá woníriní. Goríxo —O níweapíri nene yeáyí neayimíxemeaaríñoriní. O tñí Kiraisí Jisaso —O nene neairíménapinífa nání dñíf nikwímorí ñweanjwáoriní. O tñí awaú Poro wáí yeaurímeinífa nání imóníwíñiginíri nírípeagfíoníriní. ² Nioní payí rína Timotioxí —Joxí nioní wáí rímeairíñápimi dání Kiraisomi dñíf wíkwíronjí enagí nání gí piaxf rímeairíñá woxñíñf imóníñoxíriní. Joxí nání payí rína nearí mónaparíñiní. “Ápo Goríxo tñí negí Ámíná Kiraisí Jisaso tñí awaú wá ríwianíri ayá

rīrīmīxīri joxi nīwayiróniri ηweari nāni siiri éisixinī.” nimónarini.

“Xwiyfá wigf dīnf tñi nipi mori rari gýayo wiaikíri xinī.” urinj nánirini.

³ Nioní Epesasiyo pñi nñwiárimi Masedonia pñropenistyo nání uminiri nerfná rīrīnápa ámi axípi oririmini. Joxi Epesasiyo nñweari áma xwiyfá Jisaso nání nepaxinjípi nñmusiroro xegí bi uréwapiyarigfáyo pírf nñwiaikímor “Apí e muréwapiyipani.” urei. ⁴ “Piyinj ikayfíwí rñinjípimi tñi arfowa ejiná dání wigf niaiwí nemeágá nuro yoí wírigfápimi tñi apiaúmi manaxídipani.” urei. Apimi nanaxídírnáyí, Gorixo “Nioní dñf nñikwírorinjípimi dánini gí imónigfáyo numeífríxiní.” yaiwinjípi tñi xixeni mé wigf dñf tñi nipi moro sñwiání rñwanarigfá enagí nání rarijini. ⁵ Ayí wigf wíniyo nání nepa dñf sípí wininfa nání “Sekaxí e urfirixini.” rírarinjini. Ámá ayí apí xixeni nixídírnáyí, dñf íními bi níkwírománá mif ero dñf nñyaikirori “Nepa Gorixo wimónarinhípi rífa yarijwini?” nñyaiwirfná esisí bi miní ero Jisasomi dñf nñwíkwírorfná sñrirowiárí mepa ero epaxíriní. Apí apí nerinjípimi dání wigf wíniyo nání dñf sípí wininfa enagí nání e urfirixini. ⁶ Ayí rípi nání rírarinjini. Ámá wa apí apimi pñi nñwiáriro nání ríxa xaxá nero ararixnínjí rarijoi. ⁷ Awa wigf dñfyo dání nipi mori rari gýapi nání majfá nero re nñyaiwiniro rari gýapi, “Nijfá mimóniñwí renjwini? Bíkwíyo e e rñinjípi, ayí apí apí nání rñinjini.” rari gýapi nání ení majfá nero aí ηwf

ikaxí eániñípi nání negí wíyo uréwapíyaní nání oimónaneyiniro yaiwinarigfáwariní.

Nwí ikaxí eániñípi nání uríñí nániriní.

8 Yawawi niñíráriní. Nwí ikaxí eániñípi, ayí naní imóniní. E nimóniníagí aí Goríxo nwí ikaxí ríñípi ayí ámá wigí díñí tñí nípímorí rarigfápimi sopíñí onífríxíníri ríñímani. **9** Goríxo e éfríxíníri wimóninípi tñí xíxení nerfná ayí re yaiwipíráoi, “Nwí ikaxí ríñíñíyí ámá wé rónigfáyí nánímani. Ayí ámá xwíyíá xowiaíkímí yarigfáyí tñí unií yarigfáyí tñí nániriní. Ámá Goríxomí ríwí ríwámíni mamoorigfáyí tñí fíwí yarigfáyí tñí nániriní. Ámá Goríxomí paimími wiariigfáyí tñí arfkí imónigfáyí tñí nániriní. Xaníyaúmi píkiariigfáyí tñí píkioyímí yarigfáyí tñí nániriní. **10** Ámá apíxí wí tñí fíwí inariigfáyí tñí oxí waúniraní, apíxí wípaúniraní, onariigfáyí tñí ámá píkiomeaarigfáyí tñí yapí rarigfáyí tñí ‘Síñá romí dání ríraríñiní.’ nurimáná ná miyariigfáyí tñí ayí níni nániriní. Nwí ikaxíyí, ayí xwíyíá naní imóniníyo pí pí wiaíkiariigfáyí nání ení ríñiní.” yaiwipíráoi. **11** Xwíyíá apí, ayí xwíyíá seayí e imóniní, nene yayí neainaríñípi tñí xíxení imóniní. Apí Goríxo —O ámá níni yayí umepaxí imóniníoriní. O xwíyíá nioní díñí níñíwíráríri wáí nurimeíwíñiginíri nírpeanípi nání raríñiní.

Poro xíomi wá wianinípi nání yayí wiñí nániriní.

12 Negí Ámíná Kiraisí Jisasomí yayí wiariñáriñí. O “Poro díñí uñwíráripxorífaní?”

niniawaiwiri xwiytá oyápi wáfi uriméwíniñigíniri niniñirípearí ejí sítixí neámixiñí eñagí nání omí yayí wiariñjárini. ¹³ Xámí nioní omí ikayíwfí umearíri ámá xfoyá sítikí imónigfáyo xeaniñí ríá tñíñí wíkáríri arfkí númi nurí aníñí mixí wiaxídirí yagáoni aiwi nioní omí dñíñí mixíkwíropa nerí nání majfá nikáríñiri e yariñagí nání o ayá niniñirímixíri apí e niijfrini. ¹⁴ Nioní sítí imóniñí e yagáoni aiwi negí Áminá Kiraisí Jisaso wá xwapí ayá wí niwianíagí ámá xfo tñíñí nawini nikáríñirína dñíñí wíkwróri dñíñí sítixí uyirí yariñgíapí nioní ení axípi nímeanjínigíni.

¹⁵ Xwiytá “Kiraisí Jisaso ámá fwí yariñwaéne yeáyí neayimíxemeaníá nání xwíá týo nání biñfrini.” ríñiñípí dñíñí ñwírári paxípirini. Ámá nñíñí arfá niwiro “Neparíni.” yaiwipaxípirini. Nínenení fwí yariñwaéne aiwi ayí yariñgíapí tñíñí xixení mé seáyi e imóniñípí yagáoni, ayí nionírini. ¹⁶ Nioní e imóniñáoni aí Jisasi Kiraiso ámá xfo nání re owiaiwípoyiníri, “O apaxí mé píri mumamó ámá wigí fwí yariñgíapí ríwíminí umamopíri nání xwayí niwíñiri kikiá ñweaariñoríani?” owiaiwípoyiníri nioní ayá niniñirímixíri yeáyí niyimíxemeanjfrini. Kiraiso e neríñípimi dání ámá ríwíyo dñíñí niwíkwírorí dñíñí niyimíñí tígíá imónipíríáyí nání nioní, fwí xwapí yagáoni sítwepígí niñfrini. ¹⁷ Ayináni Goríxo, anínamíni mixí ináyí aníñí miní imóniñjo —O wí mípé yariñoríni. Ámá sítwí wínpaxí mimóniñoríni. Ná woní oní ñwfá nepaxíñí imóniñjo, ayí oríni. Omí aníñí

íníná seáyí e umfeyoarane yayí umerane néra úwaniginí.

“Xámí ríriñwápi nání díñf nímorí xopírárf wíriñxini. uríñf nánirini.”

¹⁸ Timotioxí, gí íwoxníñí imóníñoxí, agwí payí rína nearí “Joxí éíriñxini.” ríraríñápi, ayí xwíyíá xámí joxí ríwíyo eríápi nání Goríxoyá díñfyo dání wíá nírókiamorína ríriñwápi tñí xíxení axípi ríraríñini. Xwíyíá apimí dání díñf sítí nínirí xopírárf wíriñxini. ¹⁹ E nerí díñf wíkwíroaríñwápi xaíwí fá xíriri díñf níyaikirori “Nepa nañí ríá yariñini?” níyaiwirína esisí bí minaríñípi sítíwí ainanaxídíri éíriñxini. Ámá wa “Joxí e éíriñxini.” ríraríñápi ríwíminí nímamoro mepa neróná sítí Jisasomí díñf mítwíkwíró ewé sítíyáyo sítí núrorí xwírítá ikíxenaríñípa axípi e inígíawixini. ²⁰ Ayí waú ríwaúrini. Xaime-niaso tñí Arekíssadao tñí awaúrini. Awaú “Goríxomí ikayíwí umearípaxowawimaní.” oyaiwinípiyiníri Seteno xe xeaníñf owikáriníri míntí wiñárití.

2

“Ámá níni nání Goríxomí ríxiñf wuriyífríñxini.” uríñf nánirini.

¹ Ámá Jisasoyá sítíyíkí imónigfáyí e éíriñxini riñímíyí seáyí e imóníñípi, ayí rípíriní. Ámá níni nání Goríxomí ríxiñf wuriyiro yariñf wiiro yayí wiyo éíriñxini. ² Díñf wíkwíroaríñwaéne píyíá werane kikiíá ñwearane yaníwá nání Goríxo negí mítíxí ináyíyo tñí gapímaní

neameñweaarigfá gíyí gíyo tñi wigí dñjí
pírániñí owimixiníri ríxiñí wuriyíríxiñi. Nene “Gorixomí nixídíro nání pírániñí e ríta
yarínoí?” neaiaiwipaxí imóniñípi erane ámáyo
yadimíñí imóniñípi wirane yaníwá nání ríxiñí
wuriyíríxiñi. ³ Ámá e nerónayí, Gorixoyá
síñwíyo dání nañí ero apání imóniñípi ero
yaríñagfá nání “Ríxiñí wuriyíríxiñi.” raríñini.
O nene yeáyí neayimixemeaariñoríni. ⁴ Ámá
nñiñí xwiyíá mfkí nepaxiñí imóniñípimi mí
nómixíro dñjí omópoyiníri wimónariñoríni.
Apimi mí ómixáná yeáyí uyimixemeámíáníri
nání wimónariñoríni. ⁵ Nene njífáríni. Nwíá
nepa imóniñípi, ayí ná woní Gorixoríni. O tñiñí
xíomi sipi wíkarariñwaéne tñiñí nání wáwuñí
imóniñí, ayí ení ná woní Kiraisí Jisasoríni. ⁶ O
Gorixo íná e éwíñigíníri wimóniñína imónáná
áma nñnenení negí fwí yaríñwápi gwíñiñí
neákwewárimfáníri neapeiñigíníri. Xto
nñneapeiríñípimi dání sítwá réniñí neainíñíri.
Gorixo áma nñyoní yeáyí uyimixemeámíáníri
nání wimónariñoríni. ⁷ Nioní Kiraiso e neaiñípi
nání wáf nurímeiarigfáyí wo nimóníri áwaní
nurímeíwíñigíníri Gorixo nññírípearí —Aga
yapí biñ mirariñíni. Nepání raríñini. Gorixo
nññírípearí émáyí mañí nioníyáyo dání xwiyíá
nepaxiñí imóniñípi aríá niro dñjí wíkwíroro
epíríá nání uréwapiyimfáoni imóními nání
nimixiñíri. ⁸ Ayíñaní ge ge Jisasoyá sítikí
imónigfáyí Gorixomí yayí owianeyiníro awí
neáníróná “Oxowa omí ríxiñí urífríxiñi.”
nimónaríni. Ayí “Oxf sítikwí míñipa nemáná

wigf wíniyo wíkí miwónipa ero xixewiámí mítinipa ero yarigfáwa wé seáyf e nímfeyoaro feapá nemáná rixifn urífríxini." nimónarini.

Apixíwa epaxípi nání urifn nánirini.

⁹ Apixíwa ení ámá Gorixomí yayf owianeyiníro awí eánarigf nání níbiróná pírániñf níteáníro aikfyf xixení wigf yínipaxípi níyíními bífríxini. Ámá weyf onearípoyiníri díá okiyfá ero nígwí okiyfá iníro rapírapí nígwí xwé ronfyf yíníro mé ¹⁰ apixí "Niaíwí Gorixoyáiwanexint." rínarigfíwa epaxípi wigf ámáyo arírá níwuríñípimí dání okiyfáníñf inífríxini. ¹¹ Apixíwa oxowa uréwapíyarína xwiyfá mítí íními níwuríñíro aríá wífríxini. ¹² Apixíwa xe oxowamí seáyf e níwimóníro ouréwapíyípoyiníri wínaríñámanti. "Íwa xwiyfá mítí ero oxowamí maní aríá wiro éfríxini." nimónarini. ¹³ Ayf rípi nání rariñini. Eníná Gorixo ámá nímixirína xámí imixijo, oxí Adamomí nímiximáná ríwíyo apixí Ipími imixijñírini. ¹⁴ Ayf rípi nání ení rariñini. Obo yapí wiwapíyijo, ayf Adamomímaní. Ipími yapí wiwapíyíana í xwiyfá Gorixo urifnfpí wiaíkiníf eñagi nání "Apixíwa xwiyfá mítí ero oxowamí maní aríá wiro éfríxini." rariñini. ¹⁵ Nioní e níriri aí apixíwa Gorixomí díñf níwíkwfróa uro ámáyo díñf sípí níwia uro sýikwf míñíñf imóníro níteáníri ero nerónayf, niaíwí xírarigfápimí dání eríkiemeánípífríarini.

3

Siyikf Jisasoyá imónigfáyo wipeñweagfáwa

nánirini.

¹ Xwiytá re ríninjípi díñf n̄wiráripaxf imóninjípiriní. “Ámá Gorixoyá siyikf imóninjí bimí” go go “Oumeñweámíni.” n̄iyaiwirfnayf, “Nioní apí e oemíni.” wimónarínjípi, ayf awiaxfriní. ² Ayinání Gorixoyá siyikf imóninjíyf bimí wipenjweanjí go go rípi rípi imónfwínigini. Xwiytá mumeáripaxf imónfwínigini. Apixf ná wínt meáwínigini. Díñf n̄ipikwínt mimóninjí nání mikikayó nanf nániní kikayowínigini. Díñf nanf n̄imori ámáyá sijewíyo dání wé róninjí imóninjípini éwinigini. Wé ikwiajwíyo uñwiráripaxf imónfwínigini. Ámá wímeáaná nipemeámi nurí aiwá míranjí wíwinigini. Wíníyo uréwapiyipaxf imónfwínigini. ³ Iníigf n̄inirfná papíkf yarígtápí nání minjí minipa éwinigini. Wáwíninjí nimónirí apaxf mé mixf mimónipa erí awayini wirí éwinigini. Mixf nípea memepa éwinigini. “Nígwí bi aí minimúropa oení.” yaiwiartígtápí wí díñf fá mimaxirípa éwinigini. ⁴ Xegf s̄wí niaiwí pírániñf méwínigini. E nerfná niaiwíyf xanoyá manf arfá wiwo wéyo umero éfríxiníri éwinigini. ⁵ Ámá majfá nerí xegf s̄wí niaiwí pírániñf mumepa nerfnayf, “Gorixoyá siyikf imónigfáyf bimí ananí pírániñf umenjweapaxfriní.” ríseaimónarini? Oweoí, e nerfnayf, pírániñf mumenjweapaxf ejagf nání raríñjini. ⁶ Jisasomí síní aí díñf n̄ipikwírorí n̄ixfdírfná negf neaipenjweanjí wo oimónirí sijewí miwínipa éfríxini. O e nimónirí nání wári imónarfná obo seayf e seayf e nimónirí náninjí neánirí xwiytá meárinjípa o ení xwiytá

meárinigínri nání rariñini. ⁷ Ámá wí xegf yoí ráná dñjí Jisasoyá siyikí imónigfáyfnéyáyo dániní marfáti, sifráyfáyá dñjíyo dání ení “Najoriní.” yaiwiarigfo, o seaipenweáwínigini. Dñjí e mifwaiwiarigfo ejánayf, ámá wí niwiápfnimearo o ayá wimopaxf ejfpí nání ráná awí oboyá ñwirarínigínri nání rariñini.

Jisasoyá siyikí imónigfáyf seáyf wiiarigfáyf nániriní.

⁸ Ámá go go “Jisasoyá siyikí imónigfáyf seáyf wiiarínjá woní oimónimíni.” niwimónirfnáyf, dñjí fá xiríjo imóniwínigini. Nañí ríri sifí ríri mepa éwínigini. Iniigf papíkí yarigfápi nání mifjí minipa éwínigini. “Amípí wí mifnífumúropa oení.” niyaiwirí fwí urápitmíni ríri mepa éwínigini. ⁹ Apí apí mepa nerí xwiyfá ejíná dání yumfí imónijí Goríxo wíá ókímixijípí nání sini ududí miwiní “Aga nepa rífa rinini?” niyaiwirí xaíwf fá xiríwínigini. ¹⁰ Jisasoyá siyikí imónijwaéne seáyf neaiipaxf imónijí worfaníri xámí iwamfó iwamfó wíwapiyífríxini. E nerfná ríxa mifmíwiáró nerí wí xwiyfá mumeáripaxf imónijípí néra waríngagí niwínirónayf, xe e oimónirí sifwf wínífríxini. ¹¹ Apíxíwa ení dñjí fá xirigfáyf imónífríxini. Mifmayfó mifropa ero dñjí nifpíkwini mimónijí nání mifkikayó nañí nániní kikayoro éfríxini. Pí pí nerfná ámá dñjí ñwirarípaxípíni éfríxini. ¹² Jisasoyá siyikí imónigfáyfné seáyf seaiiarigfáwa apíxf ná wíni meáfríxini. Wigf sifwí niaíwf pírániñf méfríxini. ¹³ Ayf rípi nání “Seáyf seaiiarigfáwa apí apí éfríxini.” rariñini. Jisasoyá siyikí imónigfáyf

seáyí wiiarigfá gíyí gíyí pírániñí níwiirónayí, ayo wé íkwianjwíyo unjwíráripírfá enagí nání raríñiní. Kiraisí Jisasomí díñí wíkwíroarigfápi nání wíyo áwanjí nurírná ení igigí mé ananí urípaxí imónipírfá enagí nání raríñiní.

“Joxí ámá Gorixoyáyí epaxípi nání níjíá oimóniri eaariñiní.” uríñí nániriní.

¹⁴ Nioní xwíyírfá rípí ríwamíñí neáa nurírná “Rixa ríná níbírí símeáímiginí.” níyaiwirí díñí sikwímojíñí. ¹⁵ E nerí aiwí nioní mibípaxí nimónánayí, joxí níjíá re imónirífa nání payí rína eaariñiní. Ámá Gorixo, díñí mítkí íkiñoyá sítikí imónigfáyíríní. Íkfá xwíyírfá xaíwípíñíñí nimóniro xwíyírfá nepaxíñí imóníñípími sopíñí warigfáyíríní. Ayí Gorixo e étrixiníri wimónariñípi tñí xíxení nerírná epaxípi nání joxí níjíá imónirífa nání eaariñiní. ¹⁶ Aga nepariní. Xwíyírfá nene díñí íkwíroaríñwápi, Gorixo wíá mókímixípa enjáná sítí níjíá mimónípa enjwápi — “Apí aga seáyi émi imóníñípíríaní?” níyaiwirane raríñwápiriní. Ayinání seanjí níriranéná rípí raríñwáriní, “O sítjání ámá imóniri kwíyípi ‘O aga wé róníñoriní.’” owiaiwípoyiníri neaíwápiyirí enoriní. Anjtnajowa sítjwí wímaxídíro xwíyírfá o nání ríñíñípí anjí nímíñí ríñímerí enoriní. Ámá xwíá týo nweagfáyí díñí wíkwíroro Gorixo anjtnamí nání wífránírí enoriní.” raríñwáriní.

Ámá Jisasomí ríwí numoro kwíyí xegí bimi xídípírífáyí nániriní.

4

¹ Kwíyí Gorixoyápi rixa áwanjí re rémixamonjírini, “Sfá yoparíyí tñjíná ámá wí Jisasomí sñi dñjí mñwíkwíró ríwí numorína re epírítáriñi. Kwíyí ámi xegí bimi —Apí ámá yapí wiwapiyariñípirini. Apimi xídirro ámá kwíyí apimi dání uréwapiyarigfáyí rarigfápi artá wiro imfóyo dání éwapínarigfápi artá wiro epírítáriñi.” Gorixoyá kwíyípi áwanjí e rémixamonjírini. ² Apimi dání uréwapiyarigfáyí yapí owíwapiyaneyiníri yarigfápimí dání wiwapiyarigfáriñi. Wigí dñjípi fwí ayá wí yarigfápimí dání ríxaxí óriñagí nání fwí nero aí “Ayí fwí ríta yariñini?” níyaiwirína esisí bi minarigfáriñi. ³ Ayí “Apíxí mñmeánipani.” ríro “Aiwá apí ñwtáriñi. Mínipani.” ríro yarigfáyírini. E nerí aí nene xíomi dñjí nñwíkwírorane xwíyíá nepaxiní imóniñípi nání dñjí moaritjwaéne Gorixo aiwá apí apí nání yayí nñnimáná nífríxiníri imíxihírini. ⁴ Ayí rípi nání raritjini. Amípi Gorixo imíxihíyí níni nañrírini. Wí ríwíminí mamopaxí mimóniñi. Nene Gorixomi yayí nñwirane nípaxíni imóniñagí nání raritjini. ⁵ Gorixoyá sñhwíyo dání aiwá nípiniñi ananí nípaxí imóniñagí nání raritjini. Ayí xewaníño amípi níni iwamfó nimíxirína “Nípiniñi nañrírini.” ríñípimi dání nípaxí imóniñi nene nññiranéná apí nání yayí wiartjwápimi dání nípaxí imóniñi eñagí nání raritjini.

“Rírixímeáyo uréwapiyiri Gorixomi pírániñí xídiríá nání iwamfó éwapíñiri éírixini.” uríñí nánírini.

6 Xwiytá apí joxí yegí nírixímeáyo nuréwapíyirínayí, surímá wí mé ámá Kiraísí Jisasoyá xínáiwáníñí nimónírít omíñí xixení níwiiríná yarigfápa axípí e eríáríni. Joxí e neríná aiwá níñíriñípími dání ejí sítí eánariñwápa axípíñíñí joxí xwiytá nene díñí wíkwíroaríñwápi —Apí xwiytá píráñíñí reñwípéníñí joxí níxída waríñfpíríni. Nepaxíñí imóníñípíríni. Apími dání ejí sítí eániríáríni.

7 E nerí aí píyíñí ikayíwípí —Apí sa xwítá týo dánípíríni. Niaiwí díñí mímogíapíani ri Paxípíríni. Apími díñí bí míkwíró aríkwíkwí níwiéra nuri ámá Goríxomí xixení níxídirína yarigfápi tñí xixení eríá nání ámá nítá yaníro nání iwamító éwapínarigfápa axípíñíñí iwamító éwapíñíñíxíni.

8 Ayí rípí nání “Ámá Goríxomí xixení níxídirína yarigfápi tñí xixení eríá nání iwamító éwapíñíñíxíni.” ríraríñíni. Wará rírowá oneaiinírít nání iwamító níréwapíñírítípí, apími dání naní onímiápí neaiipaxíríni. E nerí aí Goríxomí xixení xídaníwá nání iwamító níréwapíñírítípí, apími dání naní ayá wí neaiipaxíríni. Agwí ríná síní xwfá týo níñwearanénárani, ríwíyo anínamí níñwearanénárani, naní neaiipaxí enagí nání raríñíni.

9 Xwiytá apí, ayí díñí ñwíráripaxí imóníñípíríni. Ámá aríá níwirí xídirípaxípíríni.

10 Ayí ríwíyo anínamí níñwearanénárani, síní xwfá týo níñwearanénárani, Goríxomí xixení xídaníwá nání iwamító níréwapíñírítípími dání naní neaiiwíñigíñírítí agwí ríná ríwí nífkwínimáná aníñí miní yaríñwáríni.

Nene Nwfá dñjf nonf imónifjo —O ámá nifyonf yeáyf uyimixemeámifánirf enorin. Xfomf dñjf wíkwíroarifwaéne anipaxf yeáyf neayimixemeaariñorin. “O nene e neaiinfáriñi.” nýaiwirane dñjf nikwímorane nánf anif minf yariñwáriñi. ¹¹ Xwiyfá apf nípifni sekaxf urirf uréwapifirf éirixin.

*“Dixf nerifpimi dánf sifwepifg f wírrixin.”
urifpimi nánirin.*

¹² Joxf sifn ámá rfá mifriñoxf aí xe peayf onanifpoyinirf sifwif mifwifpanf. Joxf wé íkwianifwíyo ríñwírárifpírfi nánf Jisasomf dñjf wíkwíroarifgáyf epaxf imónifpif nánf sifwepifg f wírrixin. Jifwanifoxf níra nurifpimi dánf sifwepifg f wirf nemerfná pírániñf nerifpimi dánf sifwepifg f wirf wíñifyo dñjf sifpí nifwirifpimi dánf sifwepifg f wirf dñjf ifwírárifpaxfípí nerifpimi dánf sifwepifg f wirf íkwíráfnánif nimónirf nerifpimi dánf sifwepifg f wirf éirixin. ¹³ Nionf bimfáé nánf wenifnif nerf nifwearfná Gorifxomf yayf umeanifro nánf awí eánarifte dánf xwiyfá Gorifxoyapf fá nuroimáná apimf dánf uréwapifirf enif ríremifxfi wirf éirixin. ¹⁴ Xámf Jisasoyá sifykf imónigfáyo wipenweagfáwa joxf erifapf nánf Gorifxoyá dñifyo dánf wfá rókiamoro wé seayf e sikwiárifro eáná Gorifxo xegf kwifpimi dánf e epaxf oimónirf dñif sifxf simonifpif dñif yaikiá mifmopanf. ¹⁵ Xwiyfá “Joxf e éirixin. E éirixin.” rírarifnápif nípifni xifxenf wé oroárifmifnirf éirixin. Ámá gifyf gifyf sifwif níraniróná joxf xwiyfá nionf “E éirixin.”

r̄rarin̄ápi ner̄i wé n̄iróa warin̄aḡi ranip̄ír̄fa nán̄i e éirix̄in̄i. ¹⁶ J̄wanin̄ox̄i yarin̄ípi nán̄i s̄in̄w̄i ainenax̄id̄ri uréwap̄iyarin̄ípi nán̄i en̄i s̄in̄w̄i ainenax̄id̄ri éirix̄in̄i. Kikiítá b̄i miñweá ar̄kí e yayíirix̄in̄i. Aȳt r̄ip̄i nán̄ir̄in̄i. Jox̄i e nerfná j̄wanin̄ox̄i er̄kiemeán̄ir̄ dix̄ man̄f ar̄á siariḡáyo er̄kiemear̄i er̄á ejaḡi nán̄i rarin̄in̄i.

5

“Ámáyo pírániñf owimiximínir̄i nurirfná dix̄yo urarin̄ípa uríirix̄in̄i.” urin̄í nán̄ir̄in̄i.

¹ Áminápiá wími pírániñf owimiximínir̄i nerfná xwamiání tñi murípani. Dix̄ ápowam̄ niñpen̄ urarin̄ípa uríirix̄in̄i. Íwf s̄ik̄in̄owam̄ pírániñf owimiximínir̄i nerfná dix̄ r̄igwáowam̄ urarin̄ípa niñpen̄ uríirix̄in̄i. ² Apian̄ípiam̄ nurirfná dix̄ rinókíwam̄ urarin̄ípa uríirix̄in̄i. Apiyáiwam̄ nurirfná ikwiráf wíñánin̄f nimónir̄i r̄inapíwam̄ urarin̄ípa uríirix̄in̄i.

Apix̄ aníwa nán̄i urin̄ípi nán̄ir̄in̄i.

³ Apix̄ aní wí úmayí imónin̄aḡi n̄iñw̄in̄irfná wéyo uméirix̄in̄i. ⁴ E r̄rarin̄aḡi aí apix̄ aní gí gí niaíw̄i tñjí imónir̄iran̄i, fwiár̄awéȳ tñjí imónir̄iran̄i, enjánaȳ, aȳt epír̄fá seáyi e imónin̄ípi r̄ip̄ir̄in̄i. Wiḡ imóniḡáyo wéyo umepír̄fa nán̄i éwap̄in̄ír̄ix̄in̄i. Wiḡ xan̄yaú umeḡípa wiwanin̄fȳ en̄i r̄ixa xwé niwiarorfná ax̄ípi umepír̄fa nán̄i éwap̄in̄ír̄ix̄in̄i. E nerónaȳ, Gor̄xo yaȳ winariñípi yarin̄aḡfa nán̄i rarin̄in̄i. ⁵ Apix̄ aní aga úmayí imónin̄f gí gí Gor̄xo ar̄rá onin̄ir̄i dñjí wíkwímoariñír̄in̄i. E nerfná

árítwiyimiraní, ikwáwiyiraní, omí rixiní urirí yariñí wirí yariñfrini. ⁶ E nerí aí apixí aní gó “Pí eníñoi?” niyaiwiri míñí winarinípíni “Oemíni.” niwimónirínayí, síní síní nimóniri níñwearí aí aga peñiníñí imóniní. ⁷ Apixí aníwayá niaíwyí tñí fwiárfawéyí tñí píráñiní numero xwiytá murípaxí imónírixiníri nioní rírarinápi sekaxí nura úrrixiní. ⁸ Ayí riþí nání “Nioní rírarinápi sekaxí nura úrrixiní.” rírarinápi. Ámá go go xegí imóniníyo mumepa nerfná Jisasomi dñíñí wíkwíroaríñípi ríwí ríriwámintí nimamorí sipi ámá dñíñí miwíkwíroarigfáyí yariçápimi nimúrorí aga sipi imóninípi yariñí. E nerí aí go go xanipiaúmi mumepa nerfná ayí aga anípaxí sipi imóninípi yariñí.

⁹ Apixí aní wí síní xwiogwí 60 mímúropa ejáná íkwí Jisasoya siyikí imónigfáyíne apixí aníwamí arírá wianíwaníro nání wigí yoí ñwírárarigfánamí míñwíráriþa érrixiní. E nerí aí í oxí ná womíñí píráñiní meánagí enagi wíñiri ¹⁰ “Sanjí píráñiní nearáparinírini.” raríñagfa aríá wirí “Xegí niaíwí píráñiní meagírini.” raríñagfa aríá wirí ámá aní midáñíyo aiwá mírañí yagí imóniníagi wíñiri ámá Gorixoyáyo arírá niwirfná siyikwípñiní nimónimáná arírá wiagí imóniníagi wíñiri ámá wí dñíñí rtá uxeariníagi niwíñiriñá seayí wiagí imóniníagi wíñiri pí pí nañí imóninípi “Oemíni.” niyaiwiri dñíñí wíkwíroagí imóniníagi wíñiri nerfnayí, iyá yoí ananí íkwínamí ñwírárifírixiní. ¹¹ E nerí aí apixí aní síní apianíþia mimónipa

egtíwayá yoń mīnwíráripa érírixiní. Ayí rípi nání raríñiní. Apíxí aní síní apianjípia mimónigtíwa “Ámí oxí wo tñí oinaiyí.” wimónáná síní Kiraiso nání dñí mamóníñí nero “Ámí womí omeánímíni.” wimónaríñí eñagí nání raríñiní.

12 Íwa e nerónayí, oyá símímanjíyo dánñiníñí re rárigtíápi, “Ámí oxí mímeání sa Kiraiso tñí nikáríñirína apánírini.” rárigtíápi ríwíminí mamoarigtíá eñagí nání xwiyíá meáríñigtíwa imónarigtíáriñí. **13** Rípi ení yarigtíá eñagí nání raríñiní. Omíñí bí mé kikiáfá néra waníro nání néwapíga nuro aí nepa kikiáfá bí yarigtíámaní. Aní iwá iwámí nemeróná xwiyíá mímáyíó roro wiári níremoro xwiyíá répíroro neróná xwiyíá píráñiníñí níripaxí mimóníñípí rarigtíáriñí.

14 Ayíñaní “Apíxí aní síní apianjípia mimónigtíwa re érírixiní.” nimónaríñí. “Ámí oxí nímeáníro niaíwí níxíriro uméfrírixiní.” nimónaríñí. Íwa e neróná ámá Jisasomi dñí mítkwíró nene nání wikí neaóníñíyí wo íwa apíni yaríñagfá níwíñirína “Íwa sípí yaríñoi.” nearípaxí wí imóníñámaní. **15** E nerí aí apíxí aní wíwa Setenomí xídípíri nání ríxa Jisasomi píñí níwiáriñí wigíñí warigtíá eñagí nání raríñiní.

16 Apíxí Kiraisomí dñí wíkwíroarigtíá gíyí gíyí wigí apíxí aní ejánayí, Jisasoyá sýikí imónigtíáyo aníñí wigáripírixiníri wiwaníñíyí íwamí píráñiní numero arírá wírírixiní. Ayí Jisasoyá sýikí imónigtíáyí apíxí aní úmayí imónigtíwamí arírá wipírfá nání raríñiní.

Jisasoyá sýikí imónigtíáyo wípenweagtíawa

nánirini.

17 Jisasoyá s̄iyikf imónigfáyo wipenweagfá numenjwearfná nanf nero pírániñf yarigfáwa yayf owininrít aiwárani, nígwíranf, mñnf wiariñgápi “Biaú mñnf wipaxowarfanf?” níyaiwiwo wé íkwianjwíyo unjwíráriffríxinf. Wipenweagfá xwíyfá Gorixoyápimf dánf enf ríremifxí wiro uréwapifyiro yaníro nánf anif minf yarigfáwa nánf ayf anipaxfrin. 18 Bíkwíyo dánf xwíyfá rípiaú nírinrít eánifagf nánf rarifñnf, “Burimákau witípi exwexwimf oenirí xwíriñwf xapixapf nosaxa pwarfná bít mñnpa oenirí manf gwí míkírfipanf.” nírinrít eánirí “Nígwí omif yarigfáyf wigf omif egfápi nánf nígwí meapaxfrin.” nírinrít eánirí enagf nánf wipenweagfáyf re yaiwífríxinf rarifñnf, “Neaipenweagfáwamf yayf owininrít mñnf wiariñwápi biaú mñnf wipaxowarfanf?” yaiwífríxinf rarifñnf.

19 Ámá ná wonf níwiápfñimeari Jisasoyá s̄iyikf imónigfáyo wipenweanjf womf xwíyfá nuxekwf morf “Sípí yarifn.” rírányf, arfá mifipanf. E nerf aí sñjf wínarófayf waúronf, waú woranf, enánayf, ayf ananf arfá wífríxinf. 20 Wipenweagfá arfkí fwí yarigfáyo Jisasoyá s̄iyikf imónigfá níyfyá sñjf anigf e dánf mixf urífríxinf. Wa enf wáyf nero axípí mepa epírfá nánf “Níyfyá sñjf anigf e dánf urífríxinf.” rírarifñnf. 21 E nerf aí nionf Gorixoyá sñjf tñjf e dánf tñnf Kiraisf Jisasoyá sñjf tñjf e dánf tñnf anfnajf xfo fá yifamifximf enfyfyá sñjf tñjf e dánf tñnf xwíyfá joxf mifimúropaxf imónif

rípi oríriminí. Joxi nioní wipenweagfáwa nání ríraríngápi nerfná wí nání “Ámá nioniyáyfrfaní?” niyaiwirí niyinwfrónirí mepa érírixiní. Wí dixfyoní símí símí e nímerí mepa érírixiní. Xixení wigí yariigfápi tñí wiírixiní. ²² Joxi ámá wo ayá tñí nímeareí Jisasoyá siyikí imónigfáyo wipenweaní wo imónfwiniginíri níwimixirí wé seayí e mìwikwiárípaní. Apaxí mé wipenweaní wo oimónirí wimixáná fwí ayí yariigfápi ríxfmeaniginíri rarínginí. Joxi fwí bì mé ikwiráfnaxtníñí imónfwiniginíri rarínginí. ²³ Timotioxí, ínína aga simixí agwíyo siayaríngípi nañí siní nání aga iniigfíni mìnipa nerí marisínfá nání wayfá iniigfí wainí bì tñí nírixiní. ²⁴ Sípí ámá wa éfápi siñáníje dání éfá enagí nání siní pfá miníñaná aí rixa siñání imónariñfriní. E nimónirí aí sípí wa éfápi iními dání éfá enagí nání pfá néfasáná enáná siñání imónariñfriní. ²⁵ Axípi éníngí nañí wa éfápi siñáníje dání éfá enagí nání siñání imónariñfriní. E nimónirí aí nañí wa yumfí éfápi aníngí yumfí imónárípaxfmaní.

6

Ámá xináiwáníngí nimóniro omíngí wíiarigfáyí náníriní.

¹ Ámá xináiwáníngí nimóniro omíngí wíiarigfáyí wigí bosowa nání “Awamí wéyo umerane xixení aríá yfmiigfí wirane epaxowarífaní?” niyaiwiro apí e wiírixiní. Awa Goríxo nání sípí mìripa ero none ámáyo uréwápiyaríngápí nání sípí mìripa ero oépoyiníri rírarínginí. ² Go go xegí

boso Jisasomí dīnjí wíkwíroarínjí wo ejánáyí, dīnjí re níwiaiwiri paimimí mítwipa éwínigini, “Xío ení gí Jisasomí dīnjí wíkwíroarígwí wo enagí nání sa gí nírixímeánínjí imónínjí worfani?” E níwiaiwiri paimimí mítwipa nerí rípintí yaiwíwinigini, “Gí bosí omínjí wiilarínjáo Jisasomí dīnjí wíkwíroarínjí wo imóníri Goríxo dīnjí sítixí uyariñí wo imóníri eno enagí nání artá yímigí niwiri omínjí owiimini.” yaiwíwinigini. Xínáiwánínjí nimóníri omínjí wiilarígtáyí nání ríraríñápimi dání siyikí Jisasoyá imónigítá joxí tñjí e ñweagtíayo uréwapíyiri ení rírémixí wirí éirixini.

Mimóní uréwapíyariğtáyí nánírini.

3 Ámá go go xwíyíá nioní ríraríñápí maríáti, xegí bí imóníñípi —Apí xwíyíá píráñíñí réwapíñigítápi tñni xíxeni mimóníñípírini. Xwíyíá negí Ámíná Jisasí Kiraiso ríñípi tñni xíxeni mimóníñípírini. “Goríxomi píráñíñí níxídirína epaxí, ayí apírini.” ríñíñípi tñni xíxeni mimóníñípírini. Xwíyíá xegí bí imóníñí apí fá xíraríñí go go 4 wári nimóníri aí aga níjtá nanjí bí mimóníñorini. O xwíyíá rírowiámí inarígtápi nání wí tñni orínaneyiníri símí xeadípénaríñírini. Xwíyíá xímiximí niníro rarígtápi nání ení wí tñni orínaneyiníri símí xeadípénaríñírini. E yaríñípimi dání ámá sítí dīnjí yaiwiníro xwíyíá mítiximíxeawiámí iníro ikayíwí ríñiro anidínjí yaiwiníro 5 xíxewiámí ríñiro yarígtáriñí. Ámá e yarígtáyí dīnjí xeyánínjí imóníro xwíyíá Jisaso nání nepaxíñí imóníñípi

bì sìnì mìxénìnjí imónìro egfáyfrinì. Xeñwínì re yaiwiariğtárinì, “Gorixomì nìxfdırinjípmì dánì amipí xwé meapfría nánirinì.” yaiwiariğtárinì.

“Íá xíriñápì apánirinì.” yaiwiariğfáyí tñí e mìyaiwiariğfáyí tñí nánì urijí nánirinì.

⁶ Ayí e yaiwiariñagfa aí ámá “Amipí nioní fá xíriñápì, ayí apánirinì.” yaiwiariğfáyí Gorixomì nìxfdırinjípmì dánì amipí Gorixo “E wiítmigini.” yaiwiariñjípmì wí mímúrónigfáyfrinì.

⁷ Inókiwa neaxíriğte dánì amipí wí tñí imónìjwaéne fá neaxíriğtárani? Péwaé dánì ení amipí wí nimeamí wanfwárani? Oweoí.

⁸ Ayinánì sa aiwá naní nániraní, aikí yínaní nániraní, apánì ejánayí, diñjí re oyaiwianeyí, “Nene fá xíriñwápì ayí apánirinì.” oyaiwianeyí.

⁹ E nerí aí ámá amipí wí mìnìmúropa oeníri yarığfáyí re yarığfárinì. Amipí wí nániní ayá sìwí nurorfná mìñjí sìxí nínirinjípmì dánì wiwaninjíyí mìréyóninjí píkínarığfárinì. Ayí majfá nikáriníro amipí ríwéná xeaninjí wímeapaxí imóninjípmì nánì íkñinjí sìpí wiariñfrinì. Maiwí e néra núfasáná ríwéná sìwá nerí piéropfríráinì. ¹⁰ Ayí rípí nánì rarinjini. Ámá nìgwí nániní diñjí sìpí nìwirfná ayí fwí xìxegfni oépoyiníri wipemeariñfrinì. Ámá wí nìgwí nániní íkñinjí sìpí nìwirinjípmì dánì xwiyíá nene diñjí íkwíroariñwápì rixa pñí nìwiárími majimajfá néra xeñwími nuro ríñinjí meárinariñagfa nánì rarinjini.

“Pírániñjí nerí diñjí nìyimìñjípmì xaiwí fá maxirífríxini.” urijí nánirinì.

11 “Gorixo ‘Timotio e éwînîgînî.’ wimónarîñípi tñiñi xixenî oemînî.” yaiwiariñoxi, sîpí apimi pírániñjé éf menírixînî. E nerína “Wé róniñjé imóniñjépînî oemînî.” yaiwirî “Gorixomî pírániñjé nîxîdîrîná epaxípînî oemînî.” yaiwirî “Omî anîñjé dînjé owîkwíróminî.” yaiwirî “Ámáyo dînjé sîpí owimînî.” yaiwirî “Pí pí nîmeáfpí xwámámí oemînî.” yaiwirî “Ámáyo nîpîyiní owimînî.” yaiwirî éîrixînî. **12** Joxi Jisasomî dînjé nîwîkwírorîná ámá “Xfo xopírárf ninírîfenîñoi?” nîyaiwinîri enjé neánirî enjé menarigíipa axípí éîrixînî. E nerî dînjé nîyîmînî joxi e oimónirî wéyo fá rumîrîñfpí xaíwí fá maxîrîrixînî. Joxi nanjé imóniñjé dînjé wîkwíronjépí rixa ámá obaxf arfá egfie dâni waropárí wiñjé enagî nánî rîrarîñjînî. **13** Gorixo —O pí pí dînjé tñiñjé imóniñjépí nánî mfkf ikinjorînî. O tñiñi Kiraísí Jisaso —O mîxí ináyí Podiasí Pairato xwîrixí umearîná xfo nánî waropárí xixenî inîñjorînî. O tñiñi awau arfá egfie dâni xwîyfá joxi mîmúropaxf imóniñjé rîpí orîrîmînî. **14** Joxi sekaxf Ámîná Jisasí Kiraíso nînearîmî peyîñfpí xixenî éîrixînî. E nerî Jisaso siñjánî piaumîmî inîfe nánî joxi rîdunîpaxf imóniñjépí mepa néra urî ámá xwîyfá “O sîpí yarinî.” rîmearîpaxf imóniñjépí mepa néra urî éîrixînî. **15** Gorixo moáriñjîná nimónirîná o siñjánî piaumîmî inîñfárînî. Ayí rîpí nánî rarîñjînî. Gorixo yayí xfo winariñfpí nánî xewanîño mfkf ikinjorînî. Ná wonî onînî seáyí e imóniñjorînî. Mîxí ináyí nîmînî ñweagfáyo seáyí e wimóniñjorînî. Ámîná nîyonî eni seáyí e wimóniñjorînî. **16** Anîñjé

noní ηweaŋo, ayí ná woní onírini. Wíá o ómíxaríŋípi ináyíniŋí píroaríŋagi nání ámá anwí e pupaxomaní. Ámá wí sínwí wíniŋíomani. Wí ení sínwí wíniŋípaxí imóniŋomani. Omí ámá nínenení seáyí e uméwanígini. O aníŋí ínína neameŋweáwíniŋíni. “E imóníwíniŋíni.” nimónarini.

Ámá amípí wí mímúrónigfáyíepaxípi nánirini.

¹⁷ Ámá agwí ríná amípí wí mímúrónigfáyo re urířixini, “Wárixayíne mimónipa ero amípí seyíne míséamúroaríŋípi nání ‘Aníŋí fá xíraníwárini. Wí anípá imóniňá menini.’ mýaiwipaxí enagí nání apimi díŋí mýiwíráripa ero éřixini. E mepa nero Goríxo —O yayí oneaininírípi níneaiapíríná xwapí ayá wí neaiapariŋorini. Omíni díŋí uŋwíráripoyí.” urířixini. ¹⁸ Rípi ení urířixini, “Ámáyo naŋíni wiiro sanjí nurápíróná onímiápi murápí ayá wí urápíro yaní ewanií imóníro amípí bí wáwunjí oimoaneyíniro tíro éřixini. ¹⁹ Seyíne e nerónayí, nepa amípí ayá tíŋí imóníri nípémáná ríwíyo seaímeaníta imóníri enípi awí eámeámí yáráriŋoi. Apí díŋí ηwíráripaxí imóniŋípíri. Apí díŋí níyímiŋí imóniŋípi maxíriŋípíra nání sínjániŋí eánáriŋípíri. ” E urířixini.

*“Nioní níra weapfápi símímanjíminí tínei.”
uríŋí nánirini.*

²⁰ Timotioxí, nioní e éřixiniří díŋí ríŋwíráriŋápi ríwímiňí mitípaní. Símímanjíminí tínei. Ámá Goríxomi mítídaríŋfáyí xwíyíá íkíá iwjíyo dání raríŋfápi

tíni xwiyfá ikweakwímí rínaríñípi —“Apí xixeni
níjfá imóníñípirini.” níriro aí yapí rarigfápírini.
Apí tíni gí tíñí e dání xe orípoyiníri sínwí
míwínipa éirixini. ²¹ Ayí ámá wí “Xwiyfá apimí
dání níjfá imóníñwaénerini.” nírinírinípimi
dání rixa majimajfá néra xenwími ugáfá enaqí
nání rariníni.

“Gorixo wá ríwianíwínigini.” nimónarini.

Xwiyá Gorixoyá Siñípírini
The New Testament in the Ankave language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini
copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051